

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

TIDEVARVET

Nr 1 — 5 JANUARI

ÅRG. 2 — 1924

REDAKTÖR O. UTGIVARE:

Ellen Hagen

I REDAKTIONEN:

Elin Wägner

FASTA MEDARBETARE:

Eva Andén

Emilia Fogelklou

Kerstin Hesselgren

Klara Johanson

Ada Nilsson

Frida Stéenhoff

Elisabeth Tamm

Har jag kunnat göra något för det allmänna bästa?
I så fall har jag redan fått min belöning.

MARCUS AURELIUS.

DETTA NUMMER
INNEHÅLLER:
EN FRÅLSNINGSHÄR MOT
KRIGET.
DEN UNDERBARA RESAN.
ETT HOROSKOP.
SAMTAL MED EN PURI-
TANSK DAM OM TEA-
TERN
av Frida Stéenhoff.
NÅGRA ERFARENHETER
FRÅN HEMKONSULENT-
VERKSAMHETEN BLAND
LANDSBYGDENS HUS-
MÖDRAR
av Agnes Ingvar-Nilsson.
ABSOLUTISMENS LAND-
VINNINGAR.
m. m.

Nyårshälsning från Amerikas kvinnor.

Med alla goda önskningar, som högtiden väcker i våra sinnen och hjärtan, sända medlemmarna av Amerikas kvinnoklubbar denna hälsning till sina europeiska systar: Det ges i vår tid en uppgift, som kallar på alla världens kvinnors gemensamma ansträngningar, nämligen den att återställa vad de gångna åren ödelagt. Vi i Nya världen dela Eder sorg. Låt oss alla sluta oss samman för fullgörande av den höga och rättfärdiga uppgift som blivit oss ålagd.

Denna hälsning till Europas kvinnor sändes som ett uttryck för de amerikanska kvinnornas önskan att förstärka de band av vänskap och sympatisk förståelse, vilka de känna måste existera mellan nationerna. Bland dem som deltagit i denna hälsning märkas Mrs G. Winters, Minneapolis, Minn., ordf. för kvinnoklubbarnas nationalförbund och Miss Jane Addams, Hull House, Chicago, ordf. för Internationella kvinnoförbundet för fred och frihet.

Prenumerera

på

Tidevarvet

för år

1924

Redaktion och expedition:

Slussplan 9 III

STOCKHOLM

Rikspartier eller riksdagspartier?

Av Jenny Richter Velander.

Om någon fiende till vårt nuvarande statskick skulle vilja göra människorna missmodiga genom att konstruera ett exempel för bevisande av dess farlighet, kunde han icke gjort ett bättre, än vad verkligheten givit i det frisinnade partiets sprängning, detta allvarliga symptom av att samhället blivit patient under det svåra arbetet att anpassa sig efter nya förhållanden. Det nya skedet i världshushållningen, som inleddes med den industriella revolutionen i slutet av 1700-talet, måste sätta samhällshälsan på svåra prov, och det är icke underligt, att man försöker en hel del patenterade eller icke patenterade läkemedel för att komma i jämvikt.

Varje nytt försök resulterar i en rad av lagar och förordningar och nykonstruktioner jämte de gamla, som oftast få kvarstanna, och när så olika maskindelar skola arbeta tillsammans, är det icke underligt, att det icke går utan slitningar och bristningar och under ett visst litet skrammel.

I t. ex. folkrepresentationen finna vi sida vid sida fragment av flera olika slags system. Det gamla kastsamhället avspeglar sig i vissa riksdagsgrupper, bygderepresentationen behärskar sinnen hos väljarna till andra kammarerna, yrkesrepresentationen samlar bönderna i ett parti och arbetarna i andra, den tyska uppfinningen intresserepresentation står och klappar på portarna, och iderepresentationens begrepp har skapat det nya liberala partiet medan det frisinnade partiets sprängning har infört en stor nyhet, nämligen bildningen av ett riksdagsparti i och för en rent taktisk utformning av en enda programpunkt, som dock finns på alla partiets program, och som således icke ställer det nybildade partiet i någon som helst principiell motsats till

något annat parti utan leder en valrörelse uteslutande för att anbringa i riksdagen en till aktion färdig grupp för ernående av en viss bestämd lösning, med uteslutande av varje annan.

Därmed äro så många folkrepresentationstyper förefintliga i vår riksdag, att det icke blir lätt att i historien leta fram en till. Genom den proportionella valmetoden blir det också möjligt för dem alla att komma in. Det behövs endast, att ett intresse eller en idé eller ett taktiskt problem samlar så mycket folk och pengar, att en valmanskår kan ställas upp, så kan denna lyfta in en eller flera representanter i riksdagen och partiet konstitueras sig som riksdagsparti.

Jordbrukarna och industriarbetarna tendera att bilda rena klasspartier. Närmaste konsekvens därav blir, att arbetsgivarna och statstjänstemännen sammansluta sig var för sig för att vinna slagfärdighet i riksdagen. Kvinnorna följa sina män eller sina arbetskamrater, men bilda inom varje parti en fraktion, som måste söka sätta in så många kvinnor som möjligt, eftersom männens skyldighet att bevaka deras intressen bortfaller i och med detsamma de taga ansvaret själva.

Denna partibildning är på det hela taget grundad i de tre ekonomiska faktorerna arbete, kapital och jordvärde och skulle kunna åstadkomma en mycket effektiv ekonomisk regulator. Men den stannar icke vid detta.

På grund av den internationella samverkan äro vissa ekonomiska partier delar av motsvarande internationella. Vårt socialdemokratiska parti är en avdelning av den röda internationalen. Vårt kommunistiska hänger samman med det internationella. Det dröjer kanske icke länge, förrän olje-trusten, tändstickstrusten, kaffe-

trusten o. a. truster söka organ för sitt inflytande. Kyrkan har hittills icke sökt bilda riksdagsparti, men så som utvecklingen nu går, kan den icke underlåta att göra det, helst som den stärkts genom samverkan med andra protestantiska kyrkor och känner sig med dem bilda ett samfund i broderskap eller konkurrens med Rom.

Om frikyrkorna gäller detsamma. Fredsmännen ha redan en riksdagsgrupp, men så som det nu artar sig, kanske det blir bättre politik att bilda parti. Nykterhetsarbetet samlar sig om två springande punkter: nykterhet med och nykterhet utan förbud. Samlar den ena ett riksdagsparti omkring sig, torde den andra ock göra detta. Andra stora idéer, som riksdagen måste ta befattning med, är folkbildningsarbetet, kvinnoskydd, barnavård. Riksdagen blir, om vi fortsätta på denna väg, en provkarta på alla de verksamheter, som försiggå i landet, och som äro så pass starka, att de disponera kapital för en valrörelse.

Naturligtvis är det en rikedom i ett land, att ideella intressen finnas, och att de finna varandra, organisera sig och skaffa sig god slagfärdighet för samhällets penetration i den väg de fordra. Men frågan är, om det är lyckligt, att de organisera riksdagspartier. Det vore väl orätt att utestänga något, men om alla bereddes tillfälle att ordna sig inom riksdagen, så skulle väl trängseln bli så stor, att vart parti endast finge in en eller par representanter. Vart parti toge väl då sin starkaste kraft, men det vore kanske att befara, att de som ägnat all sin kraft åt en enda fråga, icke haft tillfälle eller håg att syssla med annat och därför kanske voro ointresserade av och okunniga i andra stora frågor och alltså bleve ganska begränsade i sin omgivning.

(Forts. å sid. 5.)

Tidevarvet.

Tidevarvets ledning har försökt att genom de första numren i handling visa vad tidningen syftar till och vad den har att bjuda sina prenumeranter.

Vi stå nu vid början av ett nytt år.

Till dem, som till äventyrs funnit, att tidningen fyller en lucka och haft något av värde att ge och som därför önska den framgång och långt liv, vädja vi nu att förhjälpa Tidevarvet därtill genom att arbeta för dess spridning. Den kan fylla sitt värv endast om dess röst når ut i vida kretsar och drar in fler och fler läsare inom sin intressesfär.

Men det är ej lätt för en nykomling att skapa sig en plats bland publikationer, som tävla om allmänhetens gunst. Tidevarvet skulle icke ha vågat försöket, om den icke litat på, att män och kvinnor runt om i landet velat känna tidningens sak som sin och bli dess gynnare och vägrödjare vid starten. Denna tillit har ej heller svikits.

Vi ha fått en kraftig uppmuntran i arbetet, då vi sett liberalismens uppgång och kvinnornas framgång vid de engelska valen. Det lär oss att det inte är hopplöst att arbeta. Liberalismen har livskraft alltjämt. Kvinnorna ha lyckats befästa och förstärka sitt politiska inflytande just i samband med liberalismens frammarsch i England.

Genom förtroendefullt och energiskt samarbete av alla krafter och anlåtande av alla våra resurser av energi, skola även vi kunna gå vidare framåt.

Ett led i arbetet är att sprida

Tidevarvet.

TIDEVARVET

Utkommer varje helgfri lördag.
Slussplan 9, 3 tr., Stockholm.

REDAKTION:

Redaktör *Ellen Hagen*
Mottagningstid kl. 1—3 e. m.
Telefon Norr 282 42.
Elin Wägner, Lund. Tel. 26 03.

EXPEDITION:

Telefon Norr 282 43.
Kontorstid kl. 10—12 f. m., 1—4 e. m.

PRENUMERATIONSPRIS:

För helår kr. 5:50, halvår kr. 3:—,
kvartal kr. 1:50, månad kr. 0:50.
Lösnummer 15 öre.

ANNONSPRIS:

per millimeter
Textsida eller särskilt be-
gärd plats ..... 22 öre
Efter text ..... 20 »

Linköln Bloms Boktryckeri A.-B.
STOCKHOLM 1924

Mathilda Staël von Holstein

Ledamot av Sveriges Advokatsamfund.
Malmorgsgatan 3, Stockholm.
Telefon 244 88, Norr 244 19.
Familjerätt. Hyresärenden. Testamenten.
Bouppteckningar. Förfrågningar från lands-
orten besvaras omgående.

Advokat Eva Andén

Ledamot av Sveriges Advokatsamfund.
Lilla Vattugatan 14, Stockholm.
Tel. 75 76, 75 92, Norr 163 36.

Juridiska uppdrag av alla slag
Även skriftliga förfrågningar.

Den underbara resan.

Våra underhandlingar, med Ryssland om åstadkommande av en uppgörelse och ett ordnande av förhållandena för framtiden ha helt plötsligt blivit högaktuella i den allmänna diskussionen, inte så mycket genom vad som inträffat vid själva underhandlingarna — ehuru även det låtit tala om sig — utan fast mer på grund av vad tre svenska resenärer från det stora gåtfulla landet i öster haft att berätta vid sin hemkomst till jul. De kommo som tre vise män — Sven Hedin, Albert Engström och Olof Aschberg. Och alla hade sett stjärnan lysa över Lenins land. Och att den bådade en ny tid var alldeles säkert. För den sistnämnde bland de tre var den nya tiden närmast av ekonomisk karaktär, men för de båda andra synes den i stället så mycket mera ideellt betonad. Två män, som sitta i den exklusiva krets, vars devis är snille och smak, böra kunna bedöma färgen på en ny morgonrodnad. Och den som gått upp över Ryssland är enligt deras mening nästan strålande klar. Man riktigt förvånas över att den icke redan för länge sedan kastat sitt skimmer över till oss. Vi ha bara tyckt oss se en enda ofantligt tung och svart molnvägg. Vad som försiggått bakom den ha vi knappast haft anledning betrakta såsom gryningen till den dag, över vilken friheten, jämlikheten och broderskapet skola sprida sitt ljus och göra människorna goda. Vi ha tyckt oss skönja hödeln inne i den svarta molnbanken av rök och eld och han har burit demokratiens namn. Den, som hos oss och andra folk i väster bär detta namn, är inte heller så särdeles väluppfostrad i allt, men den har i alla fall någon hyfsning, vilket knappast kunnat sägas om dess namne inne i den rys-

Franska sektionen av internationella kvinnoförbundet för fred och frihet.

Har till sitt lands press utsänt nedanstående.

Franska sektionen av Internationella kvinnoförbundet för fred och frihet, som aldrig trott, att något gott kunde framgå ur kriget och de besegrades förkrossande och som allt från 1919 protesterat mot fredsfördragens ytterliga hårdhet och begärt deras revision, har aldrig kunnat hälsa vapenstilleståndsdagen som en segerns fest, utan endast som ett slut på blodsutgjutelsen.

Förbundet beklagar, att intet åtgjorts för att inleda en fredens tidsålder, och detta i främsta rummet på grund av den franska politikens icke blott obarmhärtiga utan även blinda halsstarrighet, som står i uppenbar motsats till Frankrikes ädla traditioner och är ödesdiger för landets verkliga intressen.

Franska sektionen har sedan den försökt att av segervinnarna utverka några rättvisa medgivanden, som även förestavades av klokheten, icke kunnat betrakta sig som solidarisk med regeringens politik, och arbetar direkt tillsammans med sina systrar i alla länder för folkens försoning.

ka skuggan. Nej, för oss har det varit svårt att se morgonrodnaden i öster.

Vad som varit förborgat för oss, har emellertid blivit uppenbart. Försynen väljer sina redskap som den behagar. Den ene siaren är sedan gammalt van att tolka tecknen i öster. Han har redan förut en gång sagt oss vad Ryssland är. Det är Asien, sade han, och om han glömt det själv nu, så finns det andra, som minnas det och konstatera den djupa sanningen i detsamma.

Den andre är egentligen ej någon siare. Hans käraste sysselsättning medan blodsväldets svallvåg gått fram över Ryssland har varit att i ord och bild meditera över lönnbränningen och rädda den från det moraliskt mindrevärdiga plan, där rättsmedvetandet placerat den.

Båda ha mötts i ett djupt och innerligt förakt för politikens grovgöra. För dem har det mesta, som utträttats under de sista åren här hemma, varit bosch och ingenting annat.

Nu har ödet velat att de ställts inför ett litet politiskt prov. Det har icke varit fråga om att utföra ett uppdrag eller att lösa ett problem, endast att lugnt och sakligt konstatera fakta. Två ledamöter av Svenska akademien borde kunna det, och i all synnerhet de två, som varit mest generösa med sitt medlidande gent emot folkets förtroendemän. Sven Hedin och Albert Engström ha haft ett tillfälle att ge ett verkligt exempel på hur en sak skall bedömas. De ha också tagit tillfället i akt. Men tyvärr fick svenska folket endast se två diktare, båda lättörda och med livlig fantasi, i hög grad stundens barn. Deras insats i den aktuella frågan om vårt förhållande till Ryssland har också blivit därefter. Och man tackar försynen, att det inte är Svenska akademien, som sköter underhandlingarna med Ryssland.

Libér.

Ett horoskop.

En astrologisk utredning? Ett horoskop? Lättare sagt än gjort. Den upphöjda vetenskap, som benämnes astrologi, har i våra dagar tyvärr råkat i misskredit och i ett högst beklagligt förfall. Och som vi ju alla äro mer eller mindre slavar under härskande moderiktningar — det kallas med ett eufemistiskt uttryck att "följa med sin tid" — har även jag i mina studier på ett sorgligt sätt kommit att försumma detta av den fäkunniga hopen såsom icke aktuellt stämplade område av mänskligt vetande. Horoskopet måste därför bli något bristfälligt. Men dess viktigaste huvudpunkter torde dock komma att stå sig, och det bör därför kunna bli av någon betydelse såsom ett varningens pekfinger, instuckt i de ljusa förhoppningarnas lena silkesvante.

Tidevarvet föddes den 11 september 1923. Redan i början av mitt arbete med Tidevarvets horoskop, då dettas konturer började klarna, gjorde jag till min bestörtning den oväntade upptäckten att det i sina grundvalar föret en avgjort *manlig* karaktär! Jag får verkligen be om ursäkt, men jag kan ej hjälpa det: sanningen framför allt! Födelsen inträffade i *Skyttens* tecken, som är utpräglat manligt och vars härskare är ingen mindre än själve *Jupiter*. Det är f. ö. ett gynnsamt tecken. I främsta rummet frambringar det domare, gudsdyrkare, drömtydare och siare. Vad det nu i detta fall kan bli av barnet må tillsvidare lämnas därhän. Men två saker äro vissa: färgen är *rod* och smaken *bitter*; detta är nämligen alldeles speciella karakteristika för det ifrågasvarande tecknet.

Jag går nu att undersöka de sju planeternas inbördes ställningar och deras inflytanden på den nyfödde. Till en början må antecknas att *alla* planeterna (till dessa räknas här följande sju: månen, Mercurius, Venus, Solen, Mars, Jupiter och Saturnus) för ögonblicket röra sig i direkt led på himlen. Detta är ett synnerligen gynnsamt omen, ägnat att i hög grad försvaga tilläventyrs förefintliga olycksbringande inflytelser.

Betecknande nog äro icke mindre än fyra planeter, månen, Venus, solen och Mars — sålunda flertalet av dem — förenade i konjunktion i *Jungfruns* tecken. Denna jungfruliga konstellation gör horoskopet ganska komplicerat, i det att den ogynnsamma planeten Mars krånglar till det hela. Dess konjunktion med solen alstrar djärvhet och härsklustnad samt bringar strid och träta, den med Venus skapar fräckhet och njutningslystnad och är dessutom skadlig för *alla kvinnliga företag och angelägenheter*. Detta synes vid första påseendet här vara högst betänkligt, men torde i själva verket icke betyda så mycket, när det ju redan från början fastslagits, att den nyföddes grundkaraktär är avgjort manlig. De otillbörliga anloppen av den otrevliga krigsguden neutraliseras f. ö. till större delen genom de lyckobringande konjunktionerna mellan Venus å ena sidan och solen och månen å den andra.

Planeterna Mercurius och Saturnus stå i konjunktion med varandra i *Vägens* tecken. Den före är en synnerligen opålitlig figur av vacklande karaktär, och

den senare är över huvud den dystraste och mest fördärvbringande av alla planeter. Märkligt nog stå emellertid båda i detta fall inom den s. k. goda demonens område och i den ställning, att de bringa framgång såväl på det vetenskapliga området som i affärsföretag, men de ha dock en viss tendens att skapa tröghet och lättja, varjämte deras konstellation befordrar list och slughet.

Slutligen komma vi till den i detta fall betydelsefulla planeten: Jupiter, horoskopets behärskare. Den står ensam för sig i Skorpionens tecken. Läget räknas visserligen i allmänhet såsom mindre gynnsamt, när det förorsakar anstormning av fiender. Kanske betraktas dock detta icke såsom någon olycka av det kända Tidevarvets föräldrar, som måhända tvärtom just tillönska barnet rikliga möjligheter att få pröva sina unga krafter i strid med talrika vedersakare? I varje fall är detta barn att lyckönska till att ha fått denna den mäktigaste och tillika mest välsinnade planeten till sin födels behärskare. Denna planets aspekter i förhållande till samtliga de i Jungfruns tecken församlade fyra planeterna äro synnerligen gynnsamma och tillförsäkra den nyfödde stora andliga egenskaper, förmåga att göra sig älskad och att stifta frid och endräkt, rikedom, långt liv och många barn. Dessa gynnsamma konstellationer bilda ett fast block, som är i stånd att fullständigt tillintetgöra alla tilläventyrs uppdykande illvilliga tendenser hos de onda planeterna Mars och Saturnus.

Vad jag här framlagt är i huvudsak endast nakna fakta. Deras uttydande i detalj överlämnar jag åt barnets närmare anhöriga.

Östen Bergstrand.

En frälsningshär mot kriget.

Sir Edwin Lancaster, av Dagens Nyheter betecknad som en ledande kraft i den moderna naturvetenskapen har i en internationell kulturenquê som i Sverige publicerats av Dagens Nyheter framlagt *tankar om kriget*, som väl endast om de uttalas av berömda utlänningar och i en enquête kunna få plats i en tidning, som är rädd om sitt anseende.

Han anser att det lönar sig att ta upp kampen mot kriget och att det måste göras och göras med helt annan kraft än hittills. Hans ord måste verka stimulerande på alla fredsarbetare. Vi återge dem här in extenso:

»Ett nytt krig skall i framtiden använda långt fruktansvärdare förstöringsmetoder än det av vars följder vi nu lida. Det kommer att bli så förfärligt och så ofattligt i sin masslaktning och förintelse, till följd av de kemiska gaserna och nya djävulsuppfindingar att om invånarna i de civiliserade staterna blott kunde bringas till att fatta dess gåtfulla karaktär skulle de göra sig alla möjliga ansträngningar och bringa varje offer för att hindra katastrofen.

Icke endast det: men om den nya generationen också kunde lära att inse krigets onyttighet, att det betyder förstörelse både för segrare och för den besegrade och endast fördel för förrädiska spekulanter och för samvetslösa politiska och militära äventyrare, så skulle ren raskt sörja för att få kriget förvandlat till en anakronism, till en hemsk maritt som endast tillhörde förfluten tid.

TIDEVARVET

för 1924.

Kostar endast
Kr. 5:50.

Presentkort

Sänd en postanvisning å beloppet jämte adress till Tidevarvets exp., Stockholm 2, eller prenumerera å närmaste postkontor.

Bliv Medlem

Frisinnade Kvinnors Riksförbund

Demokratin måste påverkas.

Enligt min mening måste demokratin påverkas och uppfostras så att den med överväldigande enighet kräver internationellt uppträdande för att få all krigsmakt avskaffad. Detta gemensamma uppträdande kan endast genomföras med tillhjälp av ett organiserat polisväsen, som för detta ändamål upprättas av alla världens förenade demokratier och som får makt till att i vilken som helst av förbundets stater stoppa varje verksamhet som går ut på att skapa en krigsmakt eller krigsmateriel, vare sig det rör sig om försvar eller förtryck.

Den viktigaste upptäckt jag har gjort under dessa år står just i samband härmed. Det är denna: att de moderna »diplomaternas» planer äro svaga och verkningslösa så länge de ej stödjäs av folkets hänförelse. Det är genom att appellera till känslorna som de största ting bli utförda. Och det är i de ungas uppfostran man kan väcka känslan och hänförelsen. Det var på detta sätt det tyska militärpartiet försiktigt skapade det tyska rikets enhet och under 50 år vande den tyska tankegången för det krig det hade planlagt.

Antikrigsförbund i alla länder.

Vi måste sörja för att i alla land upprättas antikrigsförbund med ledare och agitatorer i tusental. Dessa förbund skola då bilda en frälsningshär som kan väcka folkets hänförelse för vår sak och tvinga regeringarna (genom de sedvanliga parlamentariska valmetoderna) till att bilda ett internationellt förbund, vars första plikt skall vara att stoppa all produktion av krigsmateriel och varje utbildning av krigsstyrkor.

Den känsla jag vill kalla till liv är den som förde till slaveriets upphävande, som väckte hat mot all grymhet, och kärlek till rättvisa och rent spel. Samma känsla som väcker vårt deltagande för nästans glädje och sorg, som får oss att beundra de anlag vilka användas till fördel för hela samfundet och som få oss att fördöma den brutala tyrannen och den listiga egoismen.

En religion som är i stånd till att väcka alla dessa känslor (det är likgiltigt vad vi kalla den), skall vara den nödvändiga drivkraften för denna mäktiga folkresning, som skall bringa oss avrustning och fred.

E. Ray Lancaster.

Sir Edwin Ray Lancaster, född 1847, härstammar från en känd engelsk läkarfamilj och blev Englands största zoolog. Han har varit professor i zoologi och jämförande anatomi vid universitetet i London och Oxford samt direktör för British Museum. Han är en ledande kraft inom den moderna naturvetenskapen och har dels genom sin lärarverksamhet, dels genom sin tidskrift för *Microscopical Science* fört Englands zoologi fram till dess höga nivå. Belönad med de förmåsta engelska utmärkelserna, hedersledamot av vetenskapliga sällskap i Frankrike, Belgien, Böhmen, Petrograd, Rom, Newyork, Göttingen m. fl.

Några erfarenheter från hemkonsulentverksamheten bland landsbygdens husmödrar.

Av Agnes Ingvar-Nilsson.

I.

År 1913 väcktes förslag i Kristianstads läns hushållningssällskap om tillsättandet av en hemkonsulent. Detta motiverades med, att något behövde göras för att sprida kunskap bland landsbygdens husmödrar, så att dessa dels kunde bli kvalificerade för sina arbetsområden och dels få mera förståelse och intresse för lanthushållningen i sin helhet. Förslaget bifölls och under tecknad anställdes som hemkonsulent i Kristianstads län, vilken befattning jag innehade t. o. m. 1922 års utgång.

Anställandet av en rådgivare för husmödrarna var ett led i det upplysningsarbete, som under en följd av år bedrivits bland den jordbrukande befolkningen, särskilt bland småbrukarna och vilket avsåg att åt dessa förmedla den nya tidens rön på jordbrukets och lanthushållningens område. Så fanns i länet jordbruks-, trädgårds- och mejerikonsulent, vandringsrättare o. s. v. och med tanke på det kvinnliga arbetets grundläggande betydelse när det gäller hemmen i allmänhet och särskilt vad det innebär för småbrukarhemmens ekonomi, var det helt naturligt att något gjordes även för kvinnorna och deras speciella områden.

Hemkonsulenttanken var då ny och ingen visste riktigt, hur den skulle realiseras, eller efter vilka linjer den skulle arbeta. Försöksvis hade tidigare anordnats några s. k. husmoderskurser och det hade också talats om besök i hemmen, men på det hela taget stod man, och ej minst den nytillsatta hemkonsulenten, ytterst frågande och tveksam om, hur verket skulle gripas an.

Det som i varje fall först måste ske var att söka komma i kontakt med husmödrarna och tala om för dem, att det fanns en kvinnlig konsulent, som var anställd för att efter bästa förmåga stå dem till tjänst. Bästa sättet härför var att resa ut i bygderna och hålla kurser och föredrag. Med tillhjälp av hushållningssällskapets sekreterare ordnades sådana på platser, som vi antogo vara mest

behövande, d. v. s. voro avses belägna och i avsaknad av föreläsningförening eller dylik institution. Hemkonsulentens stora oerfarenhet gjorde det också önskvärdt, att de första kurserna förlades, där man ej kunde befara för sträng kritik.

Det bestämdes, att kurserna skulle pågå i en vecka, mellan kl. 1—5 varje e. m., vilken tid vi ansågo vara för deltagarna mest lämplig. De kunde då, innan de begåvo sig hemifrån, ha middags- sysslorna undanstökade och hinna åter till kvällsgöromålen.

Genom att vända oss till församlingens präst, kommunalordförande eller annan på orten ledande person erhöles vi någon större sal kostnadsfritt. Denna behövde endast vara rymlig och kunna förses med en ordinär kokspis och det blev omväxlande godtemplarsalar, missionshus, skolsalar och kommunalrum, som vi använde. Kurserna kungjordes genom annonser i ortstidningarna, genom uppläsning i kyrka och skola och genom anslag i butiker, postkontor, på telefonstolpar o. s. v., överallt där vi kunde misstänka att mycket folk passerade.

"Kursen är avgiftsfri", "Alla intresserade inbjudas", trycktes med fetstil på affischerna. Då vi ej ville öva något tvång på deltagarna, togs ej emot anmälningar, utan de fingo gå och komma efter behag och lägenhet, vilket visade sig vara ett lyckligt grepp för att locka dem till kursen.

Första dagen kommo kvinnorna antagligen mest av nyfikenhet, men de blevo alltid så intresserade, att de kommo igen varje dag och antalet deltagare var under kursens lopp i ständig stegring, ibland två- och tredubblades det. Medelantalet deltagare under ett års kurser var i allmänhet 60 å 70 st.

De två första timmarna vardag anslogos åt praktiska demonstrationer i matlagning, bakning, konservering eller ystning, alltefter årstiden och trakten. Dessa demonstrationer ordnades av flera skäl. För det första kunde under dessa komma in matlagningens all-

Mitt dubbla jag.

Jag är som en ensam tårpil på öde hed,
där nordan stormade vild och vred,
eller tystnaden ljudlös skred.
Min själ i längtan sig sträcker
mot solen, mot ljuset, —
medan kroppen sig böjer
mot mulen, mot gruset.

Eline — nes.

Kata Dalström fördes till sitt sista vilorum under högtidliga och imponerande former. Hundratals kransar hade sänts från såväl utlandet som hela Sverige, och 1,000-tals personer gingo under florbekämpade fanor med i begravnings-tåget.

männa grunder, nya praktiska metoder och redskap, vikten av system i arbetet och bestämda mått, överhuvudtaget de nya rönen på matlagningens och kostens område. För det andra erbjödo dessa demonstrationer konkreta anknytningspunkter med publiken och vidare bidro de till att göra programmet omväxlande och därmed roligare. Maten framställdes uteslutande av sådana födoämnen, som deltagarna hade hemma i egna visthusboden och var det i huvudsak sådana rätter som de, om de så önskade, kunde tillaga samma dags kväll i sina kök. På så sätt hade de något påtagligt att taga med dem, något som de i sin tur kunde demonstera och tala om i familjen, vilket gjorde även denna intresserad.

Under demonstrationerna väddjade jag ständigt till husmödrarnas egna erfarenheter och uppmanade dem att framkomma med dessa. På så sätt gick det lätt att stå i kontakt med publiken och ofta blev det livliga diskussioner om lämpligheten av det ena eller andra förfaringssättet.

Efter demonstrationerna var det en 30 min. paus, då maten avsmakades och lokalen ordnades för föredragen. Dessa omfattade närings- och födoämneslära, heminredning, speciellt ordnandet av kök, bostads- och personlig hygien, köksväxtodling och hönskötsel samt något allmänt föredrag vid kursens början och slut. Föredragen åskådliggjordes där så ske kunde medels skioptikonbilder, tabeller, teckningar och modeller. Vidare tillhandahölls lämpliga broschyrer och ströskrifter i de olika ämnena.

Avslutningen gjordes alltid särskilt högtidlig. Då anordnades ibland en liten hemslojdsutställning som demonstrerades av sakkunnig person, männen inbjödos och ofta hölls ett allmänt kulturellt föredrag av någon tillkallad lämplig föreläsare. Programmet bjöd vidare på kaffedrickning, uppläsning, sång och musik. Över 100-tals personer kunde då vara närvarande och dessa avslutningar blevo i regel verkliga bygdefester.

Dessa kombinerade föredrags- och demonstrationskurser pågingo så gott som varje vecka under tiden oktober—april, under det att sommar- och höstmånaderna mest upptogs av konserveringskurser, där endast praktiska övningar förekommo. Några hembesök kommo aldrig till stånd av det enkla skälet, att jag ej blev kallad till sådana, utan kurserna och fristående föredrag blevo mitt huvudsakliga arbete.

(Forts. i nästa nummer.)

Sin egen sömmerska

blir den, som har en modern Husqvarna symaskin, och lärt att utnyttja dess förtjänster.

Den mångfald olikartat syarbete, som kräves i ett välordnat hem, utföres lätt, snabbt och väl på Husqvarna, den enda svenska symaskinen. Stoppning, lagning, märkning och finare handarbeten gå fortare och bliva mindre ansträngande för ögonen, än om de göras för hand.

HUSQVARNA
SYMASKIN

Försäljas på bekväma avbetalningsvillkor eller per kontant mot hög kassarabatt av Husqvarna depoter.
Katalog på begäran gratis och franco.

är och förblir bäst och betalar sig själv på kort tid.

HUSQVARNA VAPENFABRIKS AKTIEBOLAG,
HUSKVARNA.

Absolutismens landvinningar.

De ständiga bilolyckorna ha upprört den allmänna opinionen och en del tidningar ha vänt sig till framstående personer för att höra deras mening i den aktuella frågan om spritens eventuella medskyldighet i de talrika bilolyckorna.

På den vägen och av den orsaken (journalistisk påpasslighet) kan många därvid ovana läsare få höra några starka ord om alkoholbrukets vådor. Ja, de få läsa *krav på spritförbud* framställt i stora rubriker på sin tidnings första sida!

Bland dem som yttrat sig i frågan är fältläkaren d:r Wahlstedt, som framhöll att hittills har alldeles otillräckligt beaktats att en person redan efter förtäring av ett ganska ringa kvantum alkohol, vida mindre än vad som behöves för att framkalla berusningssymptom, är mindre lämplig för varje verksamhet, som fordrar snabb uppfattning, noggrann uppmärksamhet och förmåga att hastigt ingripa vid en hotande situation. Detta gäller alldeles särskilt förare av motorfordon, i vilkas hand ett så stort ansvar för andras liv och säkerhet lagts. Alkoholen avtrubbar just de själsförmögenheter, som äro nödvändiga för bilisten. D:r W. hoppades på det livligaste att frågan om alkoholens medverkan till bilolyckorna upptages till

grundlig utredning av myndigheterna. Den får icke längre skjutas åt sidan.

Professor Israel Holmgren kräver absolut spritförbud för bilförare i yrkesutövning samt strängt straff för bilister som vålla olyckshändelser där man kan konstatera all alkohol varit med i spelet. Det skall icke frågas om chauffören varit berusad, utan om han använt alkohol under eller strax före tjänstgöringstiden. Berusad är ett alltför tänjbart och individuellt begrepp i det här fallet. I själva verket är det ju så, vilket d:r Wahlstedt alldeles riktigt poängterat, att varje förtärande av endast en liten dosis alkohol har inverkan på förmågan att kunna handla snabbt och riktigt i en hotande situation.

Men professorn hade ännu ett ord att säga:

"När man ser de många människoliv som spillts och de många skador som anställts bara därför att chauffören behagat förtära sprit, då är det sannerligen inte en dag för tidigt att den allmänna opinionen tar hand om saken och fäster lagstiftarnas blickar på det oeffterrettliga systemet vilket nu tolereras. Missförhållandet är så uppenbart att någon medicinsk auktoritet icke tarvas för konstaterande av att det är alldeles på tok när bilförare tillåtas förtära sprit."

Eskilstuna-Kuriren

Ledande liberalt organ för

Södermanland

Sörmlands stora annonsorgan

Självständig

Orädd

Kulturell

ANMÄRKNINGAR

AV
K. J.

Sexualsystemet.

Charlotte Perkins Gilman, stor formuleringkonstnär, har betecknat den nutida civiliserade mänskligheten som "overexed". På de år som har gått sedan diagnosen ställdes har detta lyte utvecklats till en omfattning och vidrighet som knappast synes tillåta ytterligare stegring. Lindrigare angripna individer, ännu i stånd till iakttagelse, eftertanke och förfäran, nödgas ju uppleva obeskrivlig vantrevnad i den allmänna sal för könsbesatta som kallas kulturvärlden; men i grunden borde de inte klaga, ty sjukans numera prononcerat elaka art bebådar otvivelaktigt ett nära förestående omslag.

Särdeles löftesrikt förefaller det ock att könsdemonen, som om han förtvivlade om vidare erövringar bland de högre organismerna, utskickar legioner små, små djävlar att besätta de s. k. döda tingen. Fråga inte efter neutrala föremål, de förs inte längre i handeln. Envar som i ringaste mån har medverkat vid den merkantila högtid som går under namnet jul och räcker från första november till tjuogjörde december på middagen

måste ha gjort denna frappanta upptäckt.

Jag önskar exempelvis ett kristallbläckhorn och framställer nävnt i en förnämligare pappershandel min begäran att få se några prov på denna vara. Av så obestämnda uppgifter föranledes ingen åtgärd. Expediten ser på mig kallt och otåligt och frågar:

— Ska det vara till en dam eller en herre?

Naturligtvis rycker jag smärtsamt till vid denna skamlösa inblandning i mina hjärteangelägenheter, men man har sagt mig att en kund i Stockholm bör vara ödmjuk, och jag svarar utan att röja mitt själstillstånd:

— Till ingendera delen utan till en bättre person.

Expeditens ögon blir, om sådant är görligt, än uttryckslösare. Han (eller hon, ty vad angår mig varelsens kön?) låter mitt yttrande passera om en hostning och börjar demonstrera sina sexuella bläckhorn. Min snabba intelligens genomskådar inom tio minuter att könsdifferentieringen står i samband med formatet.

Därmed är saken dock inte upp-

klarad, och jag undrar intresserad:

— Går det mindre bläck åt för damer än för herrar?

En tom snedblick från expediten och ett något indirekt svar:

— Stora bläckhorn får inte plats på damskrivbord.

Så fick jag då på köpet en fängslande upplysning om skrivbordens könskaraktärer, och jag lyckönskar mig till min oförsagda vetgirighet.

Och det faller mig in att spekulera på en brevväg, ty det kan ju lätt hända att mått- och viktsystemet har utbildats till sexuell tu-delning. Mycket riktigt. Min opåräknade lärare i biologi plockar fram två prydliga vägar av olika kön: den ena visar hundra gram och den andra två hundra femti.

Fysik hör inte till mina huvudämnen, där går jag lätt vilse, och jag skulle bli ganska förlägen om en invändning ifall någon bedyrade att ett korsband på två hundra gram väger hundra när det läggs på en dambrevväg. Så långt sträcker sig dock inte expediten. Han eller hon påpekar bara under diskussionens lopp: "Se så mycket nättare den här är!" och "Herrar vill alltid väga så tunga saker." Psykologi kan den överdängaren också, tänker jag beundrande; aldrig har jag beträtt en så lärorik bod.

Men kuslig var den framför allt, livfullt spökaktig som en Hoffmannshistoria. Pennskaft, lackstänger, eversharp och bindgarnsnystan grinade mot mig som sexuella problem, det sedliga tillståndet i denna gyttiga promiskuitet väckte farhågor, och jag var glad att få störta ut i den indifferenten luften sedan jag väl hade utvalt ett maskulint bläckhorn samt en brevväg av enahanda kön.

Sedlarna jag räckte fram i kassan accepterades emellertid utan debatt, vilket starkt förvånade mig, ty att inte pengar är neutrala kan man få veta av första bästa lönerogleringskommitté.

K. m:t beslutar om alla större lotterier.

K. m:t har i princip beslutat företaga den ändringen av lotteriförordningen, att ansökningar om smärre lotterier skola avgöras av länsstyrelserna och överståthållarämbetet, medan avgörandet beträffande större lotterier som hittills skall träffas av k. m:t.

Ladies Small

damernas cigarett

TOBAKSMONOPOLET

Litteratur.

H. W. Hudson: *Grönskande boningar*. Wahlström & Widstrands förlag.

En poetisk och fantasirik vildmarksroman, som Galsworthy givit ett berömande förord.

En fantasi för bokvänner.

Tidningen B. M. F., organ för Bokhandelsmedhjälparföreningen, sysslar sedan ett år tillbaka, vid sidan om sin egentliga uppgift, även med utsläppandet av kuriosas i bokbranschen, i syfte först och sist att därmed glädja de äkta, oförfalskade bokentusiasterna. Till förra julen utgavs den franske romantikern Charles Nodiers kvicka och roande »Le bibliomane», på svenska kallad »Bok-Token», och i år föreligger från samma förlag, i värdad översättning av redaktör E. P. Enevald, Julius R. Haarhaus »Maculaturalia», som i författarens hemland, Tyskland, utgått i ett betydande antal upplagor.

Den originella lilla volymen, en fantasi i älskvärd sagostil, ställvis livligt nog erinrande om H. C. Andersen, handlar om en ung bokhandelsmedhjälpare, som en kväll under den starkaste julbrådskan råkar bli instängd i den affär i vilken han är anställd, och trött efter dagens slit somnar in, varpå i drömmen böckerna få liv och stiga ned från sina hyllor för avhållande av sin sedvanliga

ärliga kongress. Som ordförande vid denna fungerar ingen mindre än den pompöse Don Quixote och till denne världserfarne gamle herres berättelser ur sitt brokiga liv knyta sig bokens lustigaste moment.

Den smakfullt utstyrda volymen är försedd med teckningar av Gunnar Lindvall och ett varmt rekommenderande företal av dr Hjalmar Lundgren.

Söker Ni affärsförbindelse med Norrbotten annonsera då i

Piteå-Tidningen

sedan många år tillbaka den dominerande tidningen i Södra Norrbotten.

Upplaga 5,300 ex.

PERSSONS STICKMASKINER

Svensk tillverkning
Bästa svenska material

Erkänt bästa maskin för tillverkning av alla sorters stickade artiklar såsom strandkoftor, jumpers, sweaters, underkläder, strumpor

m. m.
Priskurant gratis och franco

A. B. Per Perssons Väv- & Stickmaskin
FABRIKSGRÄND 3 STOCKHOLM
Kontor & Utställnings-
DRÖTTNINGGATAN 21 B

FRIDA STÉENHOFF.

Samtal med en puritansk dam om teatern.

— Teatern är av ondo, sade lady Rosamond. Det är inte det eller det stycket, jag ogillar, utan teaterns hela väsen.

Den representativt puritanska damen avkunnade sin dom över teatern i en utsökt salong i en av Londons finaste förstäder. Att möta lady Rosamond var att genast förstå hennes inflytande. Hon hade stora skaror småfolk till sin disposition och det ansågs säkert, att hennes parlamentskandidatur ej hägrade i ett avlägset fjärran utan bidade utanför dörren. Skulle hon även i parlamentet fördöma teatern? Kanske rent av yrka på teaterförbud? Eller

var hon politisk nog att ej begära det omöjliga utan nöja sig med restriktioner? Och när det gällde den högsta teaterkonsten, männe hon då i undantagsfall skulle förmas att ge ett stödjande handtag och en uppmuntran? Som gynnsamma omständigheter fört mig till en av hennes mottagningar, var jag intresserad att få veta något av detta.

Lady Rosamond var ännu så ung och vacker, att man kunnat ursäktas, om man väntat finna hennes sinne mera fängslat av den egna personlighetens charm än brinnande av nitälskan mot den yttre världens laster. Men släkt

och tradition förklara så mycket av en människas görande och låtande. Hennes familj härstammade från Skottland och hade varit puritansk alltifrån Cromwells dagar. Under århundraden hade den stridit mot nationens fördärvbringande ovanor — och förtjänat betydligt med pengar på att främja allsköns goda ersättningar såsom choklad i stället för alkohol och trädgårdsstäder i stället för storstädernas slumkvarter. I överensstämmelse med släkten — som hörde till de namnkunniga "chokladfamiljerna" — ansåg lady Rosamond det vara individens plikt att samla kapital på ett för mänskligheten nyttigt sätt, men syndernas synd att förtjäna på lasten.

Alltså, för att sammanfatta, den smala, smidiga puritanskan, som rörde sig så livligt som fisken i vattnet bland sina många främmande från när och fjärran, var ett elegant stycke levande kultur-

och religionshistoria, naturligtvis speciellt skottsk-engelsk, men kanske ej heller helt och hållet osvensk.

— Jo, teatern har med sig så mycket faror, fortsatte hon med strålände ögon, där rädsla för faror var det som speglades minst, att man måste ta upp till prövning, om den bör få existera. Ni måste hålla med mig om att teatern är vår hemskaste farsot, näst dryckenskapen. Teatern översvämmar landet med fräckhet och omoral. Den förgiftar själens liv. Hos ungdomen torkar den ut den innersta, ömtåligaste känsligheten genom det vidriga sätt, varpå den behandlar kärleken.

— Men jag förnekar inte, att teatern ju också skulle kunna predika det rätta. Jag har alls inte glömt, att det funnits en tid, då teatern och kyrkan voro förenade i samarbete för det goda. Men det är mycket länge sedan och den tiden kommer aldrig igen. Nu har

teatern och kyrkan motsatta mål. Nu har teatern avsvurit att tjäna till andens uppbyggelse. Teatern tror inte längre på själens betydelse. Och den vänjer publiken av med att tro, den behöver någon själ.

— Hur kan ni tvivla på det? Visa mig en teaterpublik, som bryr sig om sin själ? Den får ni allt söka länge! Bästa beviset är att en skådespelare vinner sina största lagrar, om han föreställer en oandlig, oetisk person, full av krassa begärelser. Jag kallar teatern det ondas kyrka och skådespelarna syndens predikanter. Ni anar inte, hur jag får åhörarna med mig, när jag anslår den strängen! Där träffar jag den vibrerande punkten, själva instinkten för det sedliga! Mot en röst för att jag angriper teatern får jag tusen för att jag avskyr den! Teatern är inte populär, må ni tro, bland allvarligt folk! Man talar om de stora skaror, som av eko-

PROGRAM

FÖR

Kvinnornas Idrottsriksdag 1924

DEN 7 JAN.

Fenix, Adolf Fredriks Kyrkogata 10.

- Kl. 10 f. m. Samling. Mötesavgiften, 2 kr., erlägges vid ingången, där även lunch- och middagsbiljetter kunna lösas.
- » 10.15 Dr Ada Nilsson: Hälsningsord.
Unison sång.
Val av ordförande, sekreterare, justerare.
Gymnastikinspektisen Elin Falk: Några riktlinjer för det planerade förbundets verksamhet.
Diskussioner och beslut rörande förbundet (namn, stadgar, val av förbundsstyrelse m. m.).
- » 12.30 e. m. Förestandarinnan för Birgittaskolan Elisabeth Glantzberg: Demonstration av kvinnliga idrottsdräkter.
- » 1 » Lunch. (Gemensam lunch serveras å Fenix för 2 kr., kaffe och betjäning inberäknade.)
- » 2 » Gymnastikdirektörerna Mary Billquist och Alice Ljungdahl: Kvinnlig idrott, särskilt med hänsyn till erfarenheterna från den första kvinnliga idrottsledarekursen på Lundsberg. Diskussion.
- » 4 » Eventuellt: Forts. diskussion och beslut rörande förbundsärenden.
- » 5 » Middag. (Gemensam middag serveras å Fenix för 3 kr., kaffe och betjäning inberäknade.)
- » 7 » Dr Lydia Wahlström: Kvinnoarbete och hälsa.
Assistenten vid Statens yrkesinspektion Ida Fischer: Fabriksarbete och friluftsliv.
Dr Ada Nilsson: De kvinnliga övergångsåldrarnas hygien.
Diskussion i anslutning till de tre föredragen.

DEN 8 JAN.

- Kl. 10 f. m. Fortsatt behandling av förbundsärenden.
- » 11 » Fröken Stina Staël von Holstein: Erfarenheter från hälsovårdskongressen i San Francisco 1923.
- » 12 midd. Dr Ingrid Samzelius-Lejdstrom: Medveten allsidig andning en viktig faktor i fysisk fostran.
- » 1 e. m. Lunch. (Gemensam lunch å Fenix som d. 7 jan.)
- » 2.30 » Dr Ernst Abramson: Gångens och löpnings fysiologi.
Magister Edwin Wide: Praktiska anvisningar rörande gång och löpning.
Diskussion i anslutning till båda föredragen.
- » 4 » Kapten Gunnar Dyhlén: Anvisningar rörande skidloppning i samband med filmförevisning.
Filmförevisning av höjd- och längdhopp, spjutkastning.
- » 5 » Middag. (Gemensam middag som den 7 jan.)
- » 7.30 » Filmföreläsning: Skidloppning i Schweiz. — Simundervisning i Australien. — Från Olympiska spelen i Antwerpen. — Flickscoutläger i Skåne.
- » 8.30 » Folkdansuppvisning.

Rikspartier eller riksdagspartier.

(Forts. från sid. 1.)

Ja, det kunde på goda grunder befaras, att riksdagen skulle komma att bestå av ett stort antal i sig själva koncentrerade delar med föga intresse för varandra. Denna utformning av folkrepresentationen går stick i stäv mot den föregående, som framgick ur en oerhörd livlighet på det nationella arbetsområdet, varigenom skrankorna mellan stånden föll av sig själva.

Konsekvenserna därav blev en utveckling av statens organ och en rik nybildning av fria sammanlutningar, kamporganisationer för ett intresse eller en idé, var och en strävande att samla alla krafter för dess sak. Var och en som lyckats därmed framträder som riksparti. Denna samlade le-

vande kraft svarar för det nationella arbetet.

Riksdagspartierna däremot skola utgöra en organisk enhet riksdagen. Dess uppgift är att bestämma de politiska linjerna och den politiska arbetstakten samt avspegla det nationella kynnets arbetstakt och psykiska rörelsehastighet. Liv är rörelse, och som riket icke är isolerat, måste det anpassa sin rörelse efter de sinas rörelsehastighet och efter andra staters rörelsehastighet. Denna anpassning åligger det riksdagen att leda.

Den logiska partibildningen, för så vitt som riksdagen är en politisk faktor, resulterar således i de tre stora partierna: det konservativa, det liberala och det radikala. Varje fråga måste vara uppe på

alla partiernas program, och kräves specialiserat arbete, göres detta genom utskott. Den proportionella valmetodens riksdag är en massa utskott, och fast våra bästa partichefer försökt åstadkomma deras syntes, så har den ännu icke åstadkommit, och ännu äro vi bara i början av denna utvecklingslinje.

1860-talet byggde på den nu skisserade typen. I den är den proportionella valmetoden en anomal, ty den är mekanisk — en mekanisk sortering av "the stock"

"Riddaren i grönt fält"

som vårt här ovan återgivna varumärke brukar betecknas, garanterar att de varor, som säljas under detta varumärke, äro "HOLMA" fabrikat.

Vad "HOLMA" innebär, vet varje erfaren husmoder. Hon har själv haft tillfälle konstatera den utomordentliga slitstyrkan, de vackra smakfulla mönstren, den oklanderliga jämnheten i vävnaderna. Hon vet att en HOLMA duk på bordet alltid pryder sin plats, och hon vet också att HOLMA-handdukarna äro de i längden starkaste och behagligaste.

BORDDUKAR,
SERVIETTER,
HANDDUKAR

HOLMA fabrikat äro
och förbli en prydnad
för hemmet.

HOLMA-HELSINGLANDS LINSPINNERI- & VÄFVERI A.-B.
MADÄNGSHOLM.

och frestar till klyvning genom de många chanser den ger att bli boss. 1860-talets typ utformades vidare av Staaffs politik, men Staaff löste icke valmetodens pro-

blem, metoden, som skall skaffa urvalet av personlig kapacitet. Det är den vi vänta på.

Jenny Richter Velander.

Kvinnliga jordbrukare

Arrendegård på c:a 100 tunn. ledig instundande
14 mars. Gärna kooperativt. Svar till Godsägare
Elisabeth Tamm, Fogelstad, Julita. Tel. Julita 9.

nomiska skäl aldrig får besöka en teater? Vad är det mot de massor, som av moraliska skäl aldrig vill sätta sin fot i en teatersalong? Bland dem har ni större delen av nationen, har ni tänkt på det? Så är det hos oss. Och jag föreställer mig, att det också hos er är de stora religiösa samfundens folk, som är i majoritet? Alla dessa allvarsbetonade människor ska väl någon gång resa sig mot fördärvet?

— Nej, det duger inte att kompromissa! Man måste göra rent hus med schackrarna i templet! Man måste ha en ren plattform: för eller mot människoandens förädling!

— Ni teatervänner — här lutade sig den energiska teaterfienden mot mig och lade bevekande sin hand på min — hur vågar ni påstå, att teatern höjer ett folk? Kan ni verkligen ännu vara fångna i den gamla frasen, att teatern är en kulturmak? Själv har jag vis-

serligen aldrig varit på teatern, men det gör härvidlag varken till eller ifrån — jag har läst allt som finns i tryck till försvar för den dramatiska konsten. Ni ska inte finna mig blind för en enda synpunkt eller döv för ett enda argument. Ni vill kanske erinra mig om dramatiken, som hjälpmedel åt det sociala förståendet? Att jag först och främst borde tänka på mitt eget område?

Det var på det sociala arbetets fält, hon vunnit sina sporrar. Men hon tycktes ändå inte kunna se något sammanhang mellan teatern och sig själv. Hon var tydligen alltför ivrig att känna sig "obesmittad av teatern" — liksom hennes förfäder varit ivriga att känna sig "obesmittade av världen" — för att ens i allra ringaste mån vilja räkna teatern som social medarbetare.

— Jag är således en person, sade hon skrottande, som drar fördel av den förbättrade luften i

verkstaden utan att taacka dem som öppnat fönstren? Ni förebrår mig otacksamhet mot den sociala dramatiken? Jag skulle haft ett mera svararbetat material, om inte diktare från scenen spritt social förståelse över världen? Kanske Tolstoy som undergörande fé stätt fadder åt min livsgärning? Kanske jag är skyldig Ibsen, att mängden begriper, att kvinnan vill ha en egen mening Kanhända Shaw och många andra varit mina vapendragare? — Men en svala gör ingen sommar! Summan blir i alla fall, att teatern gör det sociala arbetet tusen gånger svårare än det behöfde vara!

— Säg mig, sade hon därpå och tog fast i en annan tråd, har ni ofta glädje av teatern?

— Tyvärr sällan, svarade jag. — Men om ni såg en stor skådespelare i ett värdefullt stycke, skulle ni då vilja vidhålla det där om "syndens predikant"?

Mitt svar föreföll att behaga

henne, men hon återtog ingenting.

— Ni är, sade hon, en välmenande, teatertroende doktrinär. Jag känner så väl er typ, jag har ju stridit mot teatern i århundraden, höll jag på att säga. Ja, det är sant, att jag inte levat mig till mina åsikter utan ärvt dem, men jag förnimmer dem därför inte mindre som mina egna. Ni ska få höra, hur väl jag förstår edra doktriner! För er uttrycker teatern livet i dess högsta potens. Teatern är tillvaron koncentrerad med all dess ondska men också med all dess godhet. När skådespelaren ger sig dikten i våld och lever den inför publiken, förnyar han det andliga livet mera än som kan ske enbart genom böcker. Om böcker vore nog funnes heller inga kyrkor! Ser ni, jag kan utantill alla era teorier!

— Teatern, vågade jag invända, frigjorde sig från kyrkan, för att få mera självständighet, mera

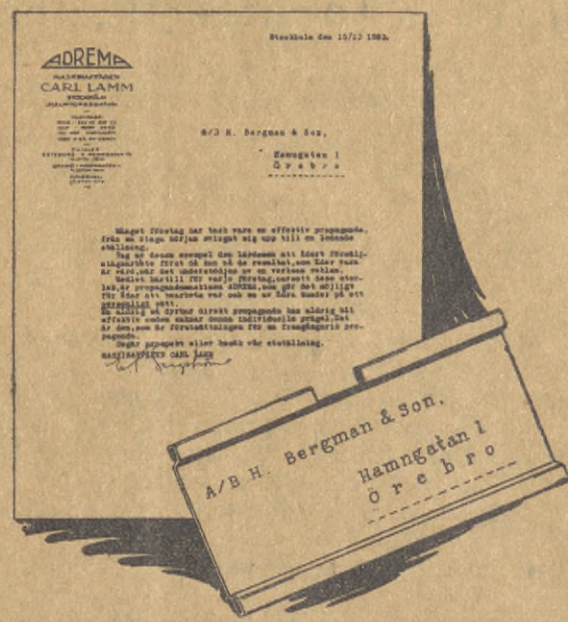
rymd åt sin ande. Anden behöver vidder för att flyga fritt åt alla håll. Den har ju själv skapat sina kyrkor och redan övergivit så många! Teatern gör livskänslan starkare och ljuvare, när den verkar genom genier! Hur dikten genom medlaren-skådespelaren får ett tillskott av liv är en själarnas hemlighet, men att så sker, kan erfarenheten intyga! Vart drama värt namnet har en idé, som gör mänskligheten rikare på mänsklighet!

— Ja, och i trots av allt detta, fortsatte lady Rosamond leende, avskyr jag teatern. Helt enkelt för att när man talar väl om teatern, talar man om den ideala teatern. Och den är död. Nej, man skall tala sanning om teatern! Därför ska man tala om den skabrösa teatern! Den lever. Ni måste medge, att den lever frodigt!

— Trots puritanerna, sade jag. Eller kanske — tack vare dem? Ett ögonblicks undran överfor

En framgångsrik propaganda

Många företag har, tack vare en effektiv propaganda, från en ringa början svingat sig upp till en ledande ställning.

Tag av dessa exempel den lärdomen att Edert försäljningsarbete först då kan nå de resultat, som Eder vara är värd, när det understöds av en verksam reklam.

Medlet härtill för varje företag, oavsett dess storlek, är propagandamaskinen

ADREMA

som gör det möjligt för Eder att bearbeta var och en av Edra kunder på ett personligt sätt.

En aldrig så dyrbar direkt propaganda kan ej bli effektiv, om den saknar denna *individuella* prägel.

Det är den som är förutsättningen för en framgångsrik propaganda.

Begär prospekt eller besök vår utställning.

MASKINAFFÄREN CARL LAMM
Malmtorgsgatan 5 STOCKHOLM Tel. 222 40-41

Om klassmoralen.

skriver Karlstadstidningen i anslutning till och efter att med instämmande ha citerat Liber's uttalande i Tidevarvet:

Detta är en gammal historia och ändå alltid — tyvärr — lika ny och lika bedrövlig.

Det är historien om förorättade, som fört en lång och slutligen segerrik kamp mot sina rättskränkare och som, så snart de vunnit nog makt därtill, skynda att bruka denna till att i sin ordning förörätta andra. Det är precis samma historia som när f. d. martyrfolket i Polen redan visat sig lika färdigt i förtryckets urgamla konst som sina förra förtryckare. Hur förbittrade ha inte arbetarne med all rätt varit mot dem som förut missbrukat sin makt

mot dem! Nu ha de fått makt själva, och utan att blinka missbruka de den så snart de kunna lika käckt som någonsin de andra. Rätten finns bara för dem som sakna makt — de ropa alltid högt mot den orätt andra begå mot dem; vinna de bara makt, så upphör rätten att finnas för dem eller med andra ord, då anses vilken orätt de än begå för rätt. Ty de mäktiga ha alltid rätt, vilka nedrigheter de än föröva.

Inga ha skarpere fördömt klassmoralen än arbetarne, nämligen andras klassmoral mot dem. Nu vänder deras klassmoral mot andra, och då är den naturligtvis fullt berättigad. När jag själv super, är det alltid rätt. —

Om det socialdemokratiska partiets stora mål: majoritet i riksdagen och därmed följande tryggad regeringsmakt, uppnås, då veta således alla vi andra vad som före-

står. Då kommer dess makt att utnyttjas lika hänsynslöst som högerns den tiden makten låg i dess händer. Då äro socialdemokraterna den privilegierade klassen, som självskrivet har företrädesrätt till varje ställning i samhället. Högerns en gång så, indignerat fördömda partibelöningar komma att gå igen, om möjligt i ändå mera oblyg form — det visar sig redan förbud, som för den uppmärksamme iakttagaren förkunnar vad som komma skall. Och de som utföra orätten skola självfallet anse sig handla fullkomligt rätt: arbetarklassen är den enda samhällsklass som har rätt, varje annan har orätt. Det är bara den enkla, klara konsekvensen av klassmoralen. —

Det är förbannelsen med all stråvan som ytterst riktar sig på erövring av makt — och sådan är ju all klasstråvan —, att den

alltid till sist utmynnar i våld på rätten. Arbetarnes sammanslutning för att skapa en motmakt till värn mot de övermäktiga arbetsgivarna var på sin tid så berättigad och nödvändig. Men den medförde som oundgänglig konsekvens, att klassmoralen trängde ut rätts- och samhällsmoralen. Strejkbryteriet blev t. ex. i och för sig ett brott, under alla förhållanden, utan hänsyn till rätt och orätt. Arbetarna ha alltid rätt, vad de än företaga sig, och den arbetare som inte genast erkänner det, han är en gemen förrädare, han bryter mot den högsta moralen: klassmoralen.

Den långa stridens slutliga resultat skulle sålunda bli, att överklassens diktatur kommer att ersättas av underklassens? Det var pudelns kärna! Det var det som avsågs med den eftersträfvade demokratin! — Att häremot hävda rätterns idé är f. n. na-

turligtvis lönlöst. Alla maktägare äro bergsäkra om att alltid ha rätt — finns det en fascist i Italien, som tvivlar på att hans land hade rätt, när det begick sin cyniska orätt mot Grekland? Nej, den arma rätten — den verkliga rätten, som står över klasspolitikens och nationalismens rättshaveri — den är ännu fågelfri i vår brutala värld. Den enda förlösningen ur en rättskränkande makts våld består tillsvidare däri, att denna uttränges av en annan. Som i Italien. Och det är för närvarande reaktionens hemliga hopp, att vulgärdemokratien, d. v. s. de lägre klassernas övermakt, skall kompromettera sig så svårt, att den allmänna meningen mognar för en »räddare» ur dess elände. Kanske kommer det att gå därhän — i den närvarande hopplöshetens tid är ingen bedrövlighet utesluten.

hennes drag. Därpå sade hon: — Ni tycker inte om puritaner? Är vi för stränga?

Jag försäkrade henne, att jag beundrade och älskade puritanerna. Att jag utan tvekan räknade dem till ett folks allra bästa element, men att jag önskade, att de för ett par hundra år sedan stannat i teatersalongen i stället för att gå sin väg. Då hade inte teatern hela denna tid varit berövad sin mest gedigna publik.

— De hade inte gått, svarade lady Rosamond, om inte den ideala teatern varit död.

Jag framkastade möjligheten, att det var en felsyn hos dem. Att den ideala Thalia kanhända för tillfället varit insomnad, men att hon säkerligen inte varit död, eftersom hon ännu lever. Hon är ju ej en dödlig varelse. Hon har sitt liv av den heliga elden. Den kan slockna hos diktare, skådespelare, direktörer och publik, men hos Thalia brinner den evigt, om ock-

så under askan. Om puritanerna haft kärlek till Thalia skulle de ej lämnat henne åt sitt öde, de skulle väckt henne ur den dödlignande dvalan. Jag kunde inte dölja, att jag sörjde över det stora misstaget. Det föreföll mig som om två riken i världen, Anglosaxien och Skandinavien, inte kunde uppehålla en idealisk teater, om den allvarliga delen av nationen vände teatern ryggen. Och det föreföll mig också som om skadan blev ömsesidig — att teatern förlorade i idealitet och puritanerna i kultur.

— Jag skulle således haft mera kultur, skämtade lady Rosamond, om jag tillbringat en massa aftnar på teatern! Men var då en smularimlig i era teorier! Det är ni som har den ödesdigra felsynen! Där har ni gåtans lösning! Puritanerna visste, att Thalia var död, därför att de sett henne dödas! Men det är en hel historia! Ni angriper puritanerna, utan att förstå

att ni därmed försvarar den ideala Thalias mördare — *libertinerna!* — Men ni ser ut som om ni aldrig hört det ordet? Antagligen har ni bara helt flyktigt kunskap om den reformerta kyrkans strider? Man minner ju inte studera allting grundligt! Tiden räcker inte. Annars skulle ni samtidigt lärt åtskilligt om libertinerna! Och då hade vi nog samma mening om teatern, ni och jag!

— Ja, naturligtvis menar jag den politiska och filosofiska sekten på 1500-talet! Vilken medlemmar blivit så bekanta i historien under namnet libertinier. Calvin, den store Calvin, honom känner ni nog också bara till namnet, det är kanske det vanliga med svenskar? — lyckades verkligen med vad som inte sedan lyckats för någon annan! Han övervann libertinerna i Genève. Där var det sedan slut med deras makt! Men libertinerna tog minskad skadan igen på annat håll!

De bredde ut sig överallt! Nu regerar de världen. Och först och främst teatern! — Ni känner inte alls deras filosofi? Ni har aldrig hört deras beryktade sentens: "Att följa Guds andes röst i naturen!" Det var kärnan i deras system! Ni kan se resultatet! Först erövrade sekten de högre klasserna i Frankrike och England. Där har man visst alltid varit benägen att "följa Guds andes röst i naturen"? Sen ville sekten också erövra medelklassen. Då lyckades puritanerna i någon mån hejda deras tygellösa, lättsinniga framfart! — Och ännu har vi inte sagt vårt sista ord!

När stunden kom för mig att säga farväl, var den älskliga, stridsglada puritanskans ännu mitt i sin vältalighet. Till och med ute i hallen verkade hon cromwellska järnsida och demonstrerade med små vita fingrar någon sorts "retro satanas" mot teatern. Allt under det hennes lilla modistkoaffe-

rade huvud inte tycktes rymma minsta spår av fanatism. Det var nedärvd trosbekännelse alltsammans.

— Så bra, sade hon till sist, att ni och jag kom att tala om libertinerna! Dem måste ni lära känna! Hennes ögon glänste humoristiskt: Det är med dem ni ska tala om den *ideala* teatern! Så får ni se, hur rätt jag har!

Varefter vi skildes som vänner, fast motståndare, och jag gav mig ut att söka en libertin.

Rida Stenroff

(I ett kommande nummer: Samtal med en libertin om teatern.)